

Predgovor uz 44. izložbu izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija

U obljetničkoj, 70. godini svojega djelovanja Muzejski dokumentacijski centar (MDC) održava 44. izložbu izdavačke djelatnosti hrvatskih muzeja i galerija, jednu od svojih najdugovječnijih manifestacija.

U prigodnoj virtualnoj izložbi *70 godina MDC-a* istaknuto je da je predstavljanje rada hrvatskih muzeja i njihovih postignuća – među kojima su i danas, u digitalno doba, još uvijek knjige – jedna od „ključnih zadataka MDC-a koju negujemo i razvijamo prilagođujući se zahtjevima današnjeg vremena“¹. Prethodnih smo se desetljeća trudili da muzejske knjige budu vidljivije, čemu svjedoči i više od 23 000 knjiga koje smo prikupili i izlagali na Interliberima Zagrebačkoga velesajma, a kako bi one bile i čitane organizirali smo njihova predstavljanja i predavanja, družili se s najmlađima među izložbenim policama na radionicama, poučavali studente, razgovarali s medijima i sa svim zainteresiranim posjetiteljima... Za stručnu smo javnost priređivali popratne stručne skupove posvećene knjigama u muzejima i radionice s temama iz muzejskoga nakladništva za njegovo unapređenje. U tekstovima predgovora kataloga izložaba nastojali smo dati presjek svega novoga što se dogodilo na muzejskoj nakladničkoj sceni. Pratili smo broj muzeja nakladnika kao i broj njihovih objavljenih publikacija u jednoj godini, njihove vrste i teme, isticali kvalitetno, zanimljivo, jedinstveno, uzorito, ali i upozoravali na nedostatke i prostore za poboljšanja.

Tako ćemo nastojati i u ovome predgovoru kojemu je ipak glavni cilj olakšati čitateljima, kao i posjetiteljima izložbe, da u mnoštvu pronadu ono štivo koje će zadovoljiti njihove potrebe, motivirati ih da zarone među police ili klikom na poveznicu pristupe elektroničkoj knjizi.

Na ovogodišnjoj će izložbi malu pomoć još uvijek trebati jer muzeji su u protekloj godini objavili ukupno 561 tiskanu i elektroničku publikaciju. Među njima je četrnaest objavljenih samo elektronički i 38 publikacija dostupnih i u tiskanome i u elektroničkome obliku. Objavilo ih je ukupno 107 muzeja iz šezdeset gradova iz cijele Hrvatske. Katalog donosi i popis 290 plakata u izdanju 49 muzeja, od koji su neki popraćeni i ilustracijom. Od pandemije koronavirusa, otkad je broj muzeja nakladnika, pa tako i ukupan broj novih muzejskih publikacija, u laganome padu, ohrabruje okretanje elektroničkim medijima. Iako se broj još uvijek zadržava na oko pedeset novih naslova godišnje, pohvalna je ponuda petnaest novih sveščića tekućih muzejskih časopisa i u tiskanome obliku i za čitanje na zaslonima, kao i objava kataloga izložaba i u digitalnome obliku na mrežnim stranicama muzeja (Muzej Prigorja iz Sesveta, Galerija Antuna Augustinčića iz Klanjca, Samostalna zbirka – Memorijalna zbirka *Jozo Kljaković* iz Zagreba, Galerija grada Krapine).

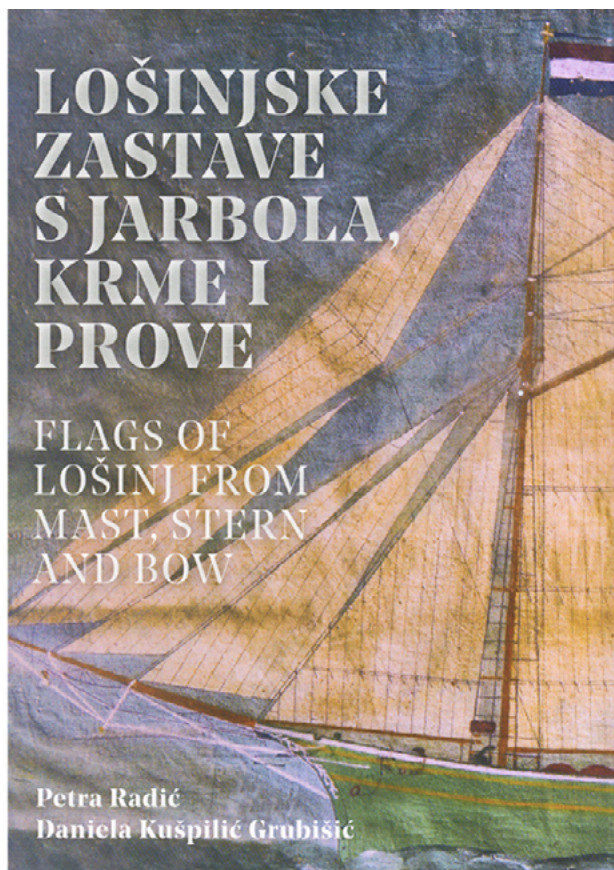
Virtualne izložbe rijetko su pak popraćene tiskanim katalogzima. Jedan od njih je katalog *Franjo Bučar: od Hrvatskog sokola do Međunarodnog olimpijskog odbora bez granica* (2025.) koji prati virtualnu izložbu o Franji Bučaru², svestranoj osobi koja je presudno utjecala na razvoj cjelokupnoga hrvatskog športa. No, Hrvatski športski muzej otišao je i korak dalje te je spomenuti katalog priredio u lako razumljivome obliku za osobe s poteškoćama u čitanju i razumijevanju, ali i u digitalnome obliku³, predstavivši se ujedno kao jedan od rijetkih muzeja koji tezu o inkluziji primjenjuju i u svojoj nakladničkoj djelatnosti, odista omogućujući pristupačnost za sve.

Strossmayerova galerija starih majstora HAZU, čija je zgrada još uvijek u obnovi, iskoristila je mogućnosti elektroničkih medija i svoje nove publikacije objavila samo u elektroničkome obliku, a starijim izdanjima omogućila pristup njihovom digitalizacijom i objavom u Digitalnoj zbirci i katalogu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.⁴

Dva velika zagrebačka muzeja čiji su prostori također još nedostupni, Nacionalni muzej moderne umjetnosti (NMMU) i Muzej za umjetnost i obrt (MUO), osim što su otvorili svoje nove izložbene prostore – NMMU u Oktogonu, MUO u Ilici – nastavili su s održavanjem svojih izložaba u gostima kod drugih hrvatskih i inozemnih muzeja. Tako su katalogima popraćena gostovanja NMMU-a s izložbom *Kontrasti* u Gradskome muzeju Križevci i Gradskome muzeju Nova Gradiška te s izložbom *Koraci* u Muzeju grada Splita, a MUO je respektabilni 145. rođendan proslavio izlažući remek-djela iz fundusa u Muzejsko-galerijskome prostoru Sveta srca Arheološkoga muzeja Istre u Puli i opsežnim katalogom *Vidi umjetnost – umjetnost promjene*.

Hrvatski muzej medicine i farmacije HAZU izložbom *Diskretni šarm ljekarničkog stakla* (2024.) gostovao je s 267 uporabnih staklenih predmeta iz svojega fundusa, koji su bili u funkciji u mnogim poznatim hrvatskim ljekarnama, u Muzeju antičkog stakla u Zadru koji je i izdavač popratnoga dvojezičnog i bogato ilustriranog kataloga.

U bogatome izložbenom programu uz svoju 100. obljetnicu Gradski muzej Požega ugostio je Zbirku *Bauer* Gradskoga muzeja Vukovar izloživši 45 likovnih djela, a u predgovoru popratnoga kataloga *Otisak duše* naglašena je i uloga osnivača MDC-a dr. sc. Antuna Bauera, posebice pri dodjeli ugaone barokne zgrade na Trgu Svetog Trojstva za smještaj Muzeja, gdje se i danas nalazi u obnovljenome ruhu.

Suradnja muzeja na pripremama izložaba često uključuje suizdavačke projekte što dovodi i do vrijednih publikacija, poput kataloga *Lošinjske zastave s jarbola, krme i prove* (2025.) uz povijesnu izložbu u Galeriji *Fritzi* ostvarenu u suradnji Hrvatskoga pomorskog muzeja Split i Lošinjskoga muzeja u Malome Lošinju. Opsežna publikacija *U osvit Vukovarskog vlastelinstva: povijesni izvori (1726. – 1731.)*, važna za objavljivanje povijesnih izvora iz vukovarske povijesti, nastala je u suradnji nekoliko kulturnih ustanova među kojima su i osječki Muzej Slavonije te Gradski muzej Vukovar.

Opsežna fotomonografija *Domovinski rat: priča o pobjedi* (2025.), koja donosi dokumentarne fotografije ratnih reportera iz Domovinskoga rata, objavljena je u povodu 30. obljetnice vojno-redarstvenih operacija Bljesak i Oluja u suizdavaštvu Hrvatskoga povijesnog muzeja, Hrvatskoga memorijalno-dokumentacijskog centra Domovinskog rata i Mozaik knjige. Muzej grada Zagreba i Hrvatski fotografski centar također su objavili fotomonografiju iz Domovinskoga rata s fotografijama Luke Mjeda pod naslovom *Zračni napad na Banske dvore, Zagreb 1991.* (2024.), a Muzej Like Gospić izložio je dokumentarne fotografije novinara Marka Čuljata, snimljene neposredno nakon bombardiranja Gospića 1995. godine, i popratio ih katalogom manjega opsega *Neselektivna namjerna meta 1995. – 2025.*

Osamdesetu obljetnicu završetka Drugoga svjetskog rata obilježilo je nekoliko muzejskih publikacija: *Drugi svjetski rat u fundusu Muzeja Međimurja Čakovec* (Muzej Međimurja Čakovec, 2025.), *Brdovec i okolica u Drugom svjetskom ratu 1941. – 1945.: Od sjećanja do zaborava* (Muzej Brdovec, 2025.), *Sloboda narodu!: antifašizam u Istri* (Narodni muzej Labin i Povijesni i pomorski muzej Istre – Museo storico e navale dell'Istria, Pula, 2025.), *80 godina, 80 sudbina* (Spomen-područje Jasenovac, 2025.).

Bivši i sadašnji ratovi i poraća, nažalost, odražavaju se ne samo na živote i sudbine ljudi već i na njihovu materijalnu ostavštinu. Što je od toga sačuvano u muzejskim zbirkama, komu je prvotno pripadalo, kako je oduzeto te zašto i kada je u njima pohranjeno, bilo je tema *Pilot-projekta utvrđivanja podrijetla muzejske građe oduzete tijekom i nakon Drugoga svjetskog rata*. Da je tema pobudila zanimanje brojnih čitatelja, svjedoči i 6027 posjeta najnovijemu broju MDC-ova časopisa *Muzeologija* (sv. 61, 2024.) koji donosi četrnaest tekstova s rezultatima istraživanja, objavljenih i na portalu Hrčak.⁵

Kustosi i djelatnici hrvatskih muzeja svoje izložbene i nakladničke projekte često temelje na prethodnim, pa i višegodišnjim istraživanjima muzejskih predmeta i zbirki o kojima se skrbe, iščitavanjem objavljene i neobjavljene građe. U skladu s rečenim, pažnju privlači projekt kustosica i dokumentaristica četiriju zagrebačkih muzeja – Arheološkoga muzeja u Zagrebu, Etnografskoga muzeja, Hrvatskoga školskog muzeja i Muzeja za umjetnost i obrt – koji je nakon tihoga istraživačkog rada u arhivima i dokumentacijskim odjelima o djelovanju prvih kustosica u zagrebačkim muzejima glasno odjeknuo, prikazavši s jedne strane koliko su one bile zanemarene, potisnute,

nerijetko i ponižavane, dok su istodobno ostavile dubok i važan trag ne samo u muzejima već i u cjelokupnome kulturnom životu međuratnoga razdoblja. Projekt je rezultate predstavio na izložbi i u istoimenome katalogu *Historija zaborava*, objavljenome na hrvatskome i engleskome jeziku.

Kao doprinos sagledavanju uloge, ali i zanemarivanja umjetnica u hrvatskoj likovnoj umjetnosti, krajem 2024. godine održana je u Galeriji *Klovićevi dvori* izložba Dunje Nekić i Darije Alujević *Jedna za sve – sve za jednu* o djelovanju Kluba likovnih umjetnica od 1927. do 1940. godine, prvoga i jedinoga ženskog likovnog udruženja, što je zabilježeno i u popratnome istoimenom katalogu.

Današnji muzeji u Hrvatskoj zapošljavaju 65 posto žena⁶, među kojima su i vrsne stručnjakinje. Jedne od njih prisjetio se i Samoborski muzej objavivši *Zbornik radova Ivanke Brekalo* (2024.), povjesničarke i kustosice koja je cijeli radni vijek provela radeći u Muzeju, istražujući neiscrpnu povijest Samobora i okolice.

No, da su žene u svim segmentima života različitih povijesnih društvenih zajednica uglavnom ostajale na marginama, otkrili smo i u višestrukome presavitku Hrvatskoga pomorskog muzeja Split uz izložbu *Žene kalafata* koja je uputila na ženski rad u povijesti brodogradnje i njihovu stalnu prisutnost na škverovima, dok je Tehnički muzej *Nikola Tesla* u katalogu izložbe *Rad i otpor – slučaj tekstilne industrije* (2024.) o položaju tekstilnih radnica na području današnje Hrvatske od kraja 19. stoljeća naglasio da „kao industrija koja zapošljava pretežito žensku radnu snagu, tekstilna industrija reflektira širi društveni stav prema ženama tijekom dužeg vremenskog perioda te svjedoči o njihovoj neravnopravnoj poziciji, što se ponajprije očituje u nižim plaćama (nadnicama) i lošim radnim uvjetima“⁷.

Žene su uglavnom bile i još uvijek jesu čuvarice vrijednoga nematerijalnog dobra Republike Hrvatske. One su te koje prenose i njeguju umijeće ukrašavanja tikvica (Janja Juzbašić, *Priručnik za šaranje tikvica*, Gradski muzej Županja, 2024.) ili izrade i isctavanja crnih pisanica (*Crne pisanice u Podravini i Međimurju: tematska izložba u suradnji Muzeja grada Koprivnice i Muzeja Međimurja Čakovec*, Muzej grada Koprivnice, 2025.).

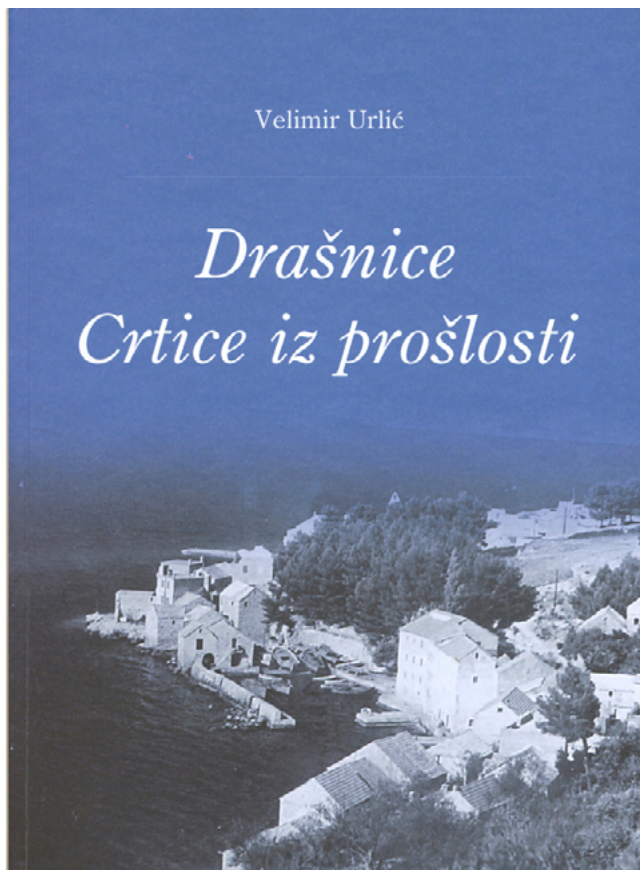
Koji se oblozi stavljaju od čega, gdje i za koje boljetice, koje se biljke i kada beru za čajeve i kako se pripremaju, neki su od recepata narodne medicine i načina kojima su se ljudi liječili zabilježeni u knjizi *Tak smo se negda lečili – babice, travari, doktori: narodna medicina i začeci zdravstva ludbreškoga kraja* (Muzej grada Ludbrega, 2025.), a kako se znanje o upotrebi bilja prenosi, mijenja i obnavlja u Istri zabilježeno je u popratnome katalogu izložbe *Crtice o uporabi bilja – znanja i prakse na Pićanštini* (Etnografski muzej Istre – Museo etnografico dell'Istria, Pazin, 2025.). Koji su to od trinaest elemenata nematerijalne kulture baštine na prostoru Gacke, uključujući i nematerijalna kulturna dobra upisana u Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, može se otkriti u monografiji Snježane Bogdanić *Nematerijalna baština Gacke* (Muzej Gacke Otočac, 2025.).

Popularno-znanstvenu knjigu *Jezična baština na susretu triju narječja*, koja govori o mjesnim govorima, dijalektima i narječjima karlovačkoga kraja, o karlovačkoj usmenoj književnosti i načinima njihova očuvanja, objavili su Muzeji grada Karlovca i Ogranak Matice hrvatske u Karlovcu (2024.), a Zavičajni muzej Poreštine u suradnji je s Osnovnom školom Finida iz Poreča slikovnicom ilustriranom dječjim radovima *La mula de Parenzo: riječju i slikom* (2024.) pokazao kako lik najpoznatije Porečanke iz pučke usmene pjesme – *La mula de Parenzo* – može biti ugrađen u identitet i najmlađih Porečana.

Magična biljka mandragora, čovjekolika korijena, kojoj su se od davnina pripisivala različita ljekovita svojstva i mogućnosti korištenja, ali i usmeno prenošeni mitovi, rasprostranjena je i na području jugoistočnoga Mediterana. Pojavila se i u naslovu knjige *Mandragora na Biokovu i crni pas* (Gradska knjižnica Makarska i Gradski muzej Makarska, 2024.) koja donosi priču starca „u čije se riječi nije sumnjalo“, a zabilježio ju je Ante Škrabić, ilustrirao Duje Medić i uredio Marinko Tomasović, prerano

preminuli arheolog, povjesničar umjetnosti i dugogodišnji ravnatelj Gradskoga muzeja Makarska.

Ljubitelji takvih i drugih kulturno-povijesnih lokalnih priča pronaći će zanimljivo štivo i u knjigama: *Štigleci zelinske prošlosti Igora Zrinskog* (Muzej Sveti Ivan Zelina, 2025.), *120 priča iz karlovačke povijesti* autorice i urednice Sande Kočevar (Muzeji grada Karlovca, 2025.), *Drašnice: crtice iz povijesti* Velimira Urlića (Gradski muzej Makarska, 2025.).

Pojedine priče izvučene su iz zaborava na izložbama i u popratnim katalozima poput *Tajni sesvetskih bunkera* (Muzej Prigorja, Sesvete, 2024.) koji nam govori o povijesnim okolnostima koje su dovele do izgradnje bunkera oko Sesveta kao važnoga geostrateškog položaja smještenoga na prometnim pravcima uvjetovanim prirodno-geografskim značajkama.

Zanimljiva je i priča u popratnome katalogu izložbe *Povijest dubrovačkog tramvaja od 1910. do 1970.* (Dubrovački muzeji, 2025.) o električnim tramvajima u Dubrovniku koji su prometovali od 1910. do 1970. godine, kada je tramvajski promet obustavljen zbog tragične pogibije i ranjenih putnika tijekom iskakanja tramvaja iz tračnica zbog dotrajalosti i otkazivanja kočnica.

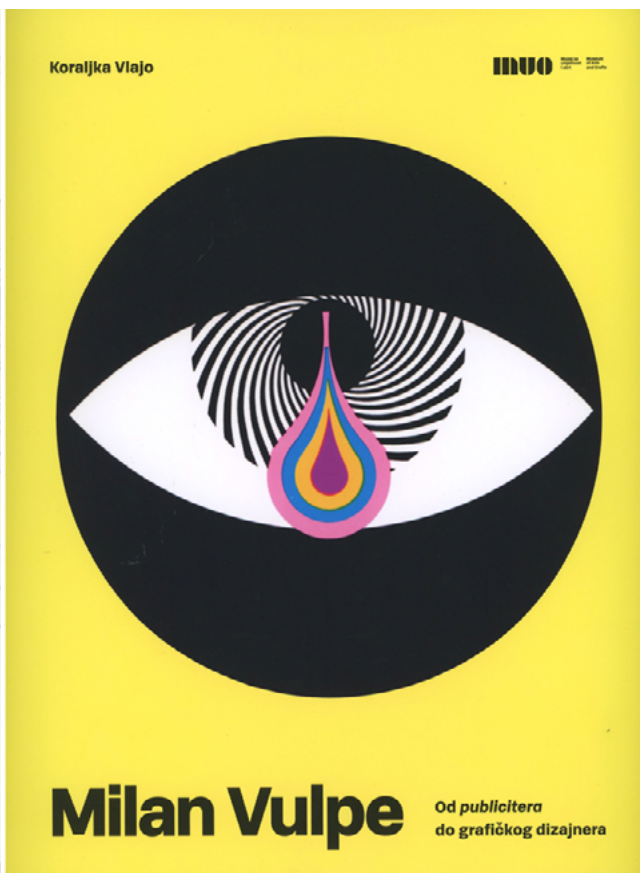
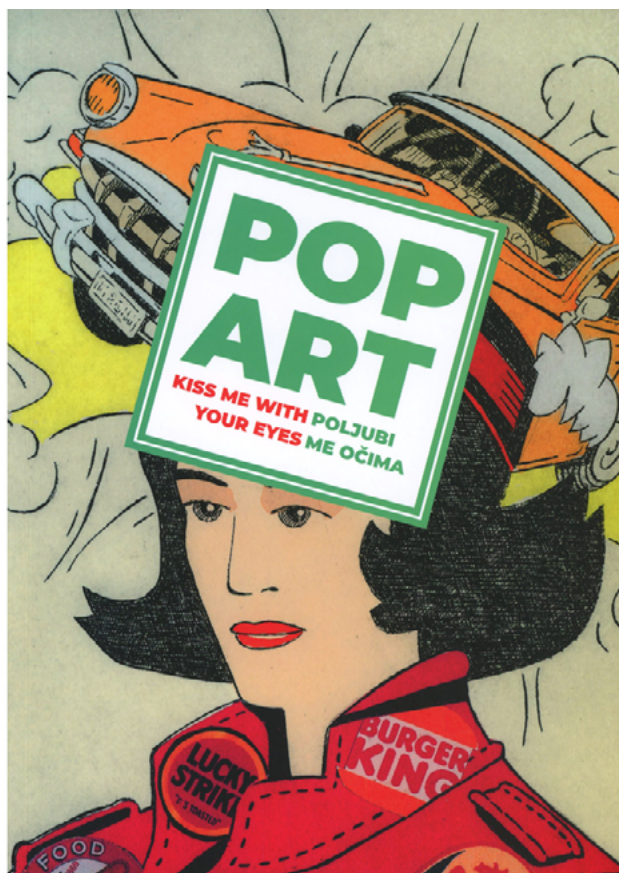
Knjiga *Vukovarska Kudeljara – od postanka do nestanka* (Gradski muzej Vukovar, 2025.) je dokumentarno-memoarska knjiga koja govori o Kudeljari, nekadašnjoj tvornici i istoimenoj četvrti u Vukovaru koja fizički više ne postoji, ali je u sjećanjima ljudi koji su ondje živjeli, radili i odrastali.

Da bi muzealci mogli izložbeno predstavljati i objavljivati priče o pojedinim predmetima, događajima ili pojavnostima, trebali bi imati muzejske zbirke ustrojene pomno sabiranim, stručno obrađenim i znanstveno vrednovanim predmetima. Stoga s velikim zadovoljstvom uvijek, pa tako i u ovome osvrtu, izdvajamo novoobjavljene kataloge muzejskih zbirki.

Neki od njih su *Zbirka oružja i vojne opreme* (2025.), prvi bogato ilustrirani katalog u novoj ediciji Muzeja grada Pazina, posvećen jednoj od devet zbirki Povijesnoga odjela Muzeja, te izrekom *Ljepota je u oku promatrača*

naslovljen dvojezični katalog Entomološke zbirke Muzeja grada Karlovca (2024.). Muzej Slavonije u Osijeku ove godine predstavlja dva svoja kataloga – *Kipovi!* uz Zbirku skulptura i natpisa (2024.) te *Sjemenke i plodovi!* iz Zbirke sjemenki i plodova Prirodoslovnoga odjela (2024.). Etnografski muzej u Zagrebu objavio je novi, osmi u slijedu, katalog muzejskih zbirki u kojemu autorica Iris Biškupić Bašić predstavlja *Zbirku medicarstva i svjećarstva* (2024.) koja sadržava drvene i metalne kalupe za izradu licitara, medenjaka i tjestenih krunica, medicarski i svjećarski alat te medicarske i svjećarske proizvode, licitare i svijeće. Muzej hvarske baštine objavio je katalog *Zbirka Hvarskog povijesnog kazališta* (2025.) – kazališta koje je izgrađeno 1612. godine kao treće po starosti i prvoga javnog kazališta u Europi. Vrijednu i unikatnu građu donosi i katalog Zbirke mornaričkih odora iz fundusa Hrvatskoga pomorskog muzeja Split – *Između obveze i časti* – koja među 545 predmeta čuva i jedinstvene primjerke poput odore mornara Bokeljske mornarice iz druge polovice 19. stoljeća, a *Katalog Zbirke lularstva Muzeja Cetinske krajine – Sinj* (Muzej Cetinske krajine – Sinj, 2024.) popisuje lule, pribor za izradu glinenih lula, pribor za konzumaciju duhana, cigaršpice i pribor za njihovu izradu. Knjiga Magdalene Getaldić *Povijest zbirki sadrenih odljeva antičke skulpture Gliptoteke Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti u europskom kontekstu* prvi je monografski prikaz zbirki sadrenih odljeva u Hrvatskoj koje se čuvaju u Gliptoteci.

A što sadržavaju privatne zbirke, publika može saznati zahvaljujući pojedinim muzejima koji već tradicionalno izlažu umjetnine iz privatnih zbirki njegujući suradnju s kolekcionarima. Tako je Galerija *Klovićevi dvori* iz Zagreba, nakon izlaganja Zbirke *Biškupić*, Zbirke *Kanižaj*, Zbirke *Politeo* i drugih, ove godine javnosti predstavila vrijednosti Zbirke Borisa i Jelve Kviz i izložbu popratila katalogom *Zbirka Kviz – mala riznica hrvatskog slikarstva* (2025.), dok je Muzej Grada Đurđevca, koji posljednjih osam godina publici predstavlja važna likovna imena iz privatnih zbirki, u suradnji s kolekcionarom Richardom H. Mayerom na izložbi *Pop art: poljubi me očima* (2025.) izložio 24 većinom grafička rada 24 istaknuta američka i europska predstavnika pop-arta, među kojima su i Andy Warhol i Roy Lichtenstein.

Dom Marina Držića iz Dubrovnika pak u svojem katalogu, koji u naslovu nosi stih iz *Dunda Maroja* Marina Držića *Dukat mi, dukat kralj i car* (2025.), predstavio je najvrednija numizmatička izdanja iz privatne zbirke Christiana Pambianchija, među kojima su i kovanice iz 16. stoljeća, iste one oko kojih se odvijao zaplet većine Držićevih komedija.

Na izložbenim policama, svojim opsegom, ali i naslovima zvučnih imena, izdvajaju se likovne monografije posvećene: Ivanu Picelju, jednomu od najistaknutijih hrvatskih umjetnika druge polovice 20. stoljeća (u izdanju zagrebačkoga Muzeja suvremene umjetnosti, u dva zasebna toma, na hrvatskome i engleskome jeziku); Jadranki Fatur, predstavnici hiperrealističkoga pristupa u hrvatskoj likovnoj umjetnosti (*Od koncepta do slike*, Nacionalni muzej moderne umjetnosti, Zagreb, 2025.); Milanu Vulpeu, hrvatskomu grafičkom dizajneru pedesetih i šezdesetih godina 20. stoljeća (*Od publicitera do grafičkog dizajnera*, Muzej za umjetnost i obrt, Zagreb, 2025.); Vladimiru Udatnyju, rođenjem Slavoncu, ali najvažnijemu riječkom slikaru (Muzej grada Rijeke, 2025.). Uz njih su i monografski katalogi izložaba *Branko Gulin: Fenomenologija prolaznosti* (Muzej suvremene umjetnosti Istre, Pula, 2025.), *Švaljek: Oblak u glavi: retrospektiva* (Sveučilište u Mostaru, Gradski muzej Varaždin i Narodni muzej Zadar, 2025.), *Vaništa: retrospektiva* i *Toni Cragg: skulptura* (Umjetnička galerija Dubrovnik, 2025.), *Vuco: Zatečeno stanje, monografska izložba* (Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, 2025.) kao i niz drugih.

Prirodoslovne teme manje su zastupljene, ali otvorenjem obnovljenoga Hrvatskog prirodoslovnog muzeja u Zagrebu brojnim je posjetiteljima ponuđena publikacija *Muzej u fokusu* (2024.) uz izložbu nastalu suradnjom Hrvatskoga prirodoslovnog muzeja i Fotokluba Zagreb koja dokumentira procese obnove zgrade i stalnoga postava Muzeja. No, za prirodoljupce tu je i opsežan katalog *Kamenice davno nestalih mora* (Hrvatski prirodoslovni muzej, 2024.), a Prirodoslovni odjel Narodnoga muzeja Zadar priredio je katalog izložbe *Kralješnjaci Jadrana – vrijeme promjena* te popratni vodič kroz izložbu kojim se može koristiti kao praktičnim priručnikom.

Vjerni pratitelji arheoloških tema i ove će godine imati lijep izbor novih naslova. Među njima su: *Meduzin pogled* (Arheološki muzej u Splitu, 2025.), *Staklo kasnog srednjeg i novog vijeka iz zadarskih muzeja* (Muzej antičkog

stakla u Zadru, 2025.), *Mlađeželjeznodobne kovanice iz Arheološkog muzeja u Zagrebu: „keltski“ novac južne Panonije* (Arheološki muzej u Zagrebu i Hrvatsko arheološko društvo, 2024.), *Vitice, lavovi i grifoni: avarodobni ratnici iz Nuštra* (Gradski muzej Vinkovci, 2024.) te *Alfa i omega: ulomci sarkofaga iz ranokršćanskog groblja Pule* (Arheološki muzej Istre, Pula, 2025.).

A za publiku koja tek treba otkriti ljepotu arheologije Arheološki muzej Zadar priredio je strip *Mala od Caske* Ivana Čondića Begova kojim je opisao arheološko istraživanje i vrijedne nalaze na položaju Sv. Juraj u uvali Caska kod Novalje na sjevernoj obali Paškoga zaljeva, gdje je pronađen kostur djevojčice, s jednojagodnim pozlaćenim naušnicama i pozlaćenom ogrlicom na uzglavlju, nazvane po nalazištu „po novljanski“ – Mala od Caske. Katalog izložbe koja se još može pogledati u Arheološkome muzeju u Zagrebu – *Arheologija i popularna kultura* (2025.) – donosi znanstvene i znanstveno-popularne priloge koji se bave analizom i interpretacijom uloge arheologije u filmu i televiziji, književnosti i stripu, ali i u glazbi. Knjiga koja otvara prostor za razumijevanje načina na koji arheologija nadilazi okvire same struke te postaje važan kulturni fenomen, prepoznat i u svakodnevici suvremenoga društva, bit će i predstavljena u sklopu pratećega stručnog programa ovogodišnjega Interlibera.

U organizaciji MDC-a u program su uvrštena i predstavljanja već spomenutoga kataloga *Historija zaborava*, opsežne arheološke monografije vinkovačkoga muzeja *Vitice, lavovi i grifoni*, ali i *Vranyczanyjeve kuharice* (Muzej Brdovec, 2024.) o slasticama koje su posluživane uz objede plemićkih obitelji na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće, a služile su se i u dvorcu Vranyczany-Dobrinović u Laduču, te opsežne monografije *Grgurevo* priređene uz 800. obljetnicu prvoga spomena grada Požege 1227. godine i 200. obljetnicu prvoga spomena jedinstvenoga vinogradarskog običaja i zaštićenoga nematerijalnog kulturnog dobra Republike Hrvatske Grgureva 1825. godine.

Naravno, i na ovogodišnjoj izložbi ponudit ćemo najnovija izdanja za djecu i mlade, kojih je sve više i sve su kvalitetnija. I mi malo stariji rado ćemo zastati i prelistati *Priču o Zlatku Prici*, koju je napisala Dijana Nazor Čorda i ilustrirala Manuela Vladić-Maštruko (Galerija *Prica*, Samobor, 2024.), ili *Srnc! Sjedi, ukor!?* autora Svjetlana Junakovića (Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb, 2024.) – obje publikacije o životima poznatih hrvatskih likovnih umjetnika. Možemo se uputiti u šetnju po muzejskim postavima i izložbama uz pomoć dječjih vodiča *Muzej grada Zagreba – muzej za djecu* (Muzej grada Zagreba, 2025.), *Baština je zabavna!* (Muzej grada Koprivnice, 2025.) te *O sjedenju i koječemu drugome: obiteljski vodič uz izložbu „Funkcija, estetika, strast“* (Muzej Slavonije, Osijek, 2024.) ili pak krenuti na jednostavan, zanimljiv i zabavan način *Putevima braće Seljan* na putovanja istraživača Mirka i Steve Seljana (Etnografski muzej, Zagreb, 2024.).

I na kraju ovoga kratkog putopisa kroz izložbene police spominjemo i publikacije muzeja priređene uz obilježavanje njihovih obljetnica, uz čestitke slavljenicima.

Izložbu i popratni katalog *25-a prije 100 ljeta* (2025.) priredio je Gradski muzej Varaždin uz stotu obljetnicu svojega osnutka posvetivši je događajima koji su obilježili 1925. godinu u gradu na sjeveru Hrvatske. Naslovom velikoga dvojezičnog kataloga *Utopija & stvarnost: 70 godina planiranja i velikih očekivanja* Tehnički muzej *Nikola Tesla* u Zagrebu upozorio je na svoju neprestanu „borbu“ za primjerenom muzejskom zgradom i prostorom koja traje već sedamdeset godina. Nacionalni muzej moderne umjetnosti u Zagrebu uz svoju je devedesetu obljetnicu održao simpozij 29. listopada 2024. godine u Dvorani Matice hrvatske koji je popratio i zbornikom *Simpozij 90 godina Nacionalnog muzeja moderne umjetnosti u palači Vranyczany-Dobrinović* (2025.) u kojemu je skupina autora predstavila povijesne izazove i mijene u radu kao i buduće smjernice razvoja „ključne institucije moderne i suvremene umjetnosti u nacionalnom i međunarodnom kontekstu“.

Gradski muzej Županja svojih je sedamdeset godina rada, od 1953. do 2023. godine, predstavio u knjizi *Muzej o muzeju* (2024.), potkrijepivši je bogatom dokumentacijom, arhivskim gradivom i dokumentarnim fotografijama,

a Zavičajni muzej Slatina odlučio je uz 40. godišnjicu svojega postojanja objaviti *Fotomonografiju Zavičajnog muzeja Slatina* (2024.) – suvenirsko izdanje s vrsnim fotografijama u boji.

Zajedničkom izložbom i katalogom *6 u 1 – slavonske muzejske obljetnice 2024.* šest muzeja istočne Hrvatske obilježilo je svoje obljetnice – Gradski muzej Požega svoju stotu, Muzej Brodskog Posavlja iz Slavonskog Broda svojih devedeset, Muzej likovnih umjetnosti iz Osijeka navršenih sedamdeset godina, Zavičajni muzej Našice napunjenih pola stoljeća, Zavičajni muzej Slatina svojih četrdeset godina i Muzej grada Pakraca petnaest godina postojanja.

I muzeji na otoku Hvaru – Muzej hvarske baštine u Hvaru, Muzej Općine Jelsa i Muzej Staroga Grada – jednom su izložbom i publikacijom manjega opsega obilježili 75 godina sustavne brige za otočnu baštinu.

Muzeji vole svoju publiku i ona voli njih, a da tomu bitno doprinose i muzejske knjige možemo se uvjeriti i sami.

Snježana Radovanlija Mileusnić

Bilješke:

- ¹ *70 godina MDC-a*. // Muzejski dokumentacijski centar. Dostupno na: <https://virtualni.mdc.hr/mdc70/> (pristupljeno 31. listopada 2025.).
- ² *Franjo Bučar (25. 11. 1866. – 26. 12. 1946.)*. // Hrvatski športski muzej. Dostupno na: <https://franjo-bucar.sportski-muzej.hr/izlozba-franjo-bucar-25-11-1866-26-12-1946/> (pristupljeno 31. listopada 2025.).
- ³ *Franjo Bučar: od Hrvatskog sokola do Međunarodnog olimpijskog odbora bez granica* / ur. Martina Vargek. Zagreb: Hrvatski športski muzej. Dostupno i na: https://franjo-bucar.sportski-muzej.hr/wp-content/uploads/2025/05/HSM_FRANJO-BUCAR-katalog-OSI-fin-web_compressed.pdf (pristupljeno 31. listopada 2025.).
- ⁴ Digitalizirana građa Knjižnice Strossmayerove galerije. // DiZbi.HAZU. Dostupno na: <https://dizbi.hazu.hr/?pr=l&m-rf%5B11829%5D%5B2592649%5D=a> (pristupljeno 3. studenoga 2025.).
- ⁵ *Muzeologija 61 (2024)*. // Hrčak. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/broj/25695> (pristupljeno 3. studenoga 2025.).
- ⁶ Rihtar Jurić, Tea. *Statistički pregled za 2024. godinu*. // Muzejski dokumentacijski centar. Dostupno na: <https://mdc.hr/hr/muzeji/muzejska-statistika/statistika-hrvatskih-muzeja/> (pristupljeno 3. studenoga 2025.).
- ⁷ *Promocija kataloga izložbe „Rad i otpor – slučaj tekstilne industrije“*. // Tehnički muzej Nikola Tesla. Dostupno na: <https://tmnt.hr/dogadjaj?id=126986> (pristupljeno 3. studenoga 2025.).